

מחשבות על חתולי הנייר

בחרתי באופן מיוחד בחתולים, חיות קטנות הנתונות לחסדי האדם ובמובן זה הן יכולות לייצג כל מיעוט חברתי נשלט ואילם. החתולים הם חלק מהנוף המקומי. מיד עם היציאה מפתח הבית אל החצר התל־אביבית, או אל הרחוב אנחנו פוגשים חתולים המנהלים את חייהם בין פחי האשפה. בני בלי בית בסביבה עירונית צפופה. החתולים חיים במלוא חושניותם ויצריותם ארעיים ובני־חלוף בצל ההרס והאבדון. כמותם גם חתולי הנייר. קרעי הנייר מדגישים את הכליה כחלק מהותי מקיומם. היעדר הצבע הוא גם מעין אין, אבל גם סוג של אפשרות או ראשית. לפי הניסוח הפרוידיאני ניתן להבחין בשתי מחלקות של דחפים: אחת כוללת את דחפי המין, או הארוס, שמטרתם שמירת הקיום. השנייה – את אינסטינקט המוות – זו מיוצגת על־ידי הסאדיזם וההרסנות ומטרתה לפרק את החיים האורגניים ולהחזירם למצב של חוסר חיים. בחיים עצמם טמונה גם השאיפה למוות, כאשר שני הדחפים פעילים בכל חלקיק חי. במונחיו של דרידה החורבה, או כוח הפירוק של הדֶה־קונסטרוקציה, שוכנת תמיד בקונסטרוקציה. במהלך העבודה על חתולי הנייר, קריעת הנייר והדבקתו, ה"קריעה" (סמל המוות) ואיתה הביטוי של יסוד ההרס הלכו והתגברו. הנה כי כן, החתולים והציביליזציה האנושית עם מותם הם חיים.

אביביה רז

המיצב "חתולי נייר" הוצג בתערוכה "ברשות הרבים", מוזיאון תל־אביב לאמנות, ביתן הלנה רובינשטיין לאמנות בת זמננו, תל־אביב. יוני – אוגוסט 2003, אוצרת אמנות פלסטית: טלי תמיר.

פסלי הנייר שאני יוצרת הם פועל יוצא של עבודה סבלנית ואטית של קריעה, קימוט, מישוש והדבקה של חומר רך הנענה למגע יד חושני. הגישה המחשבתית שלי איננה אפלטונית, איננה מנסה לבטא אידיאה מופשטת. ההתייחסות שלי היא אקזיסטנציאליסטית, מבקשת לבטא אמת שבתוך המציאות הקיומית. החיות, כמו בני האדם, הן יצורים אינדיבידואלים: פגיעים, זמניים ומתכלים בדיוק כמו הנייר הדק. לכל אחת מחיות הנייר אופי והבעה ייחודיים, וכמונו הן נתונות לשבריריותו של הקיום. החיות פגיעות מעצם היותן נשלטות על־ידי מחזוריות הטבע וחוקיו. הן גם אינן יכולות לדבר ולפעול בעולם שבו שולטים בני־אדם. יתר על כן, החיות הן חלק מעולם כפרי תמים שהולך ונדחק בידי כלכלה גלובלית וחברה מתועשת. ובכל זאת, יש להן גם כוח שרידות משלהן. וגם לחיות הנייר, במקביל, יש עוצמה – הן אינן נפגעות מנפילות וחבטות. החיות הן חלק מן הטבע. יש להן רגש וחושניות ראשונית וככאלה הן מייצגות את היסוד הנשי או התת הכרתי, לעומת היסוד הגברי השכלי המודע שבנפש. הנייר עצמו מקורו אורגני ואף על פי שהוא חומר חלש, גמיש, ולא כל־כך עמיד, יש לו היסטוריה ארוכה. מאז הפפירוסים במצרים הקדומה שימר הנייר את פירות התרבות האנושית – עליו ציירו, רשמו וכתבו לצורכי ביטוי, תקשורת והנצחה. למרות כל השינויים שהוא עבר הוא מהווה חלק אורגני מחייו של האדם. אנשים קוראים ספר או עיתון עשויים נייר, הם נוגעים בו, מריחים אותו ואפילו נכנסים אתו למיטה. נייר העיתון הפשוט ביותר איפשר לי כחומר פיסולי, לבטא דקויות, להדגיש אורות וצללים ולהניח שכבות זו על גבי זו, כמו מציאות החיים שעשויה רבדים רבדים של קרעים רגעיים מתכלים. דרך העבודה של קריעת הנייר, הדבקתו, ועיצובו מזכירה את מחזוריות החיים בטבע – מחזוריות של הרס ויצירה מחדש, לידה ומוות ושוב לידה.